

SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL SORUMLULUKTA ÜÇ BOYUTLU RAPORLAMA: TÜRKİYE’DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU YAYINLAYAN BANKALAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Arş. Gör. Bekir GEREKAN²

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü
bgerekan@agri.edu.tr

Arş. Gör. Emre BULUT

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü
ebulut@agri.edu.tr

ÖZET

Üçlü Sorumluluk Raporu (ÜSR); işletmelerin, gönüllülük esasında sosyal, çevresel ve ekonomik faaliyetlerinin, söz konusu esas faaliyetleriyle ve tüm paydaşlarıyla olan ilişkilerini de kapsayacak şekilde bütünleştirilebildiği bir kavramdır. Söz konusu kavram Türkiye’de birçok sektörde gelişim göstermeye devam eden bir konudur. Bu nedenle daha çok büyük işletmelerde uygulama alanı bulan kavram, her sektörde farklı seviyelerde gelişim göstermektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye’de sürdürülebilirlik raporu yayınlayan bankaların 2015 yılı için yayınladıkları sürdürülebilirlik raporlarının, ÜSR’ nin üç boyutunu kapsayacak şekilde hem niteliksel hem de niceliksel açıdan incelenmesini sağlamaktır. Söz konusu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışmada ÜSR genel ve ÜSR’nin üç boyutu kapsamında (Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Boyutlar) bankalar arası puan sıralamaları gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sürdürülebilirlik, Üçlü Sorumluluk Raporu

THREE DIMENSIONAL REPORTING IN SUSTAINABLE SOCIAL RESPONSIBILITY: A RESEARCH ON BANKS THAT PUBLISH SUSTAINABILITY REPORT IN TURKEY

ABSTRACT

Triple bottom-line reporting (TBL); is a concept in which businesses can integrate their social, environmental and economic activities on a voluntary basis, including their respective core activities and their involvement with all stakeholders. This concept continues to evolve in many sectors in Turkey. For this reason, the concept that finds application in more and more large enterprises is developing at different levels in each sector. This study aims to investigate sustainability reports of banks in Turkey for the period 2015 both from qualitative and quantitative perspectives by covering three dimensions of triple bottom-line reporting. As a result of this aim, we were tried to show the rank order between the banks in the scope of ÜSR general and ÜSR's three dimensions (Economic, Social and Environmental Dimensions).

Keywords: Corporate Social Responsibility, Sustainability, Triple Responsibility Report

¹ International Congress of Management, Economy and Policy / ICOMEP'17 adlı uluslararası kongrede sunulan özet bildirinin genişletilmiş halidir.

² Sorumlu Yazar

1. GİRİŞ

Ekonomik sınırların ortadan kalktığı günümüz küresel dünyasında, işletmelerin mevcut konumlarını koruyabilmeleri adına geleneksel finansal göstergelerle ilgilenmenin ötesine geçerek modern iş çevrelerinin olmazsa olmazı haline gelmiş olan sosyal ve çevresel faktörleri de göz ardı etmemeleri gerekmektedir. Söz konusu durum işletmeleri, hem iç hem de dış müşterilerinin istek ve beklentileri doğrultusunda hareket etmeye yönelmiştir.

Paydaşların, işletmelerin faaliyetleri ve mali durumu hakkında daha kapsamlı bilgi talepleri, şirketleri söz konusu talepleri karşılamaya yönelik sürdürülebilirlik faaliyetleri hakkında bilgi vermelerini teşvik etmektedir. Günümüz işletmelerinin yanı sıra gelecek kuşaklar tarafından da kullanılacak sınırlı kaynakların varlığının tanınması, şirketlerin sürdürülebilirlik faktörleri üzerine ek raporlama yapmalarının arkasındaki bir itici güç olarak ifade edilmektedir (Jackson, Boswell ve Davis, 2011:55). Bu nedenle işletmelerin, ekonomik sosyal ve çevresel faaliyetlerinin tek bir çatı altında toplanmasını sağlayan Üçlü Sorumluluk Raporu (ÜSR) günümüz iş dünyasında önemli hale gelmektedir.

Literatürde Üçlü Sorumluluk Raporu (ÜSR) şeklinde ifade edilen kavram, işletmelerin mevcut durumlarını daha ileriye taşımaları için hedefler oluşturmalarına, performans düzeylerini belirlemelerine, değişimleri kontrol etmelerine ve iç ve dış paydaşlara karşı sorumlu olmalarına yardımcı olan bir rapor türü olarak ifade edilmektedir (Wang ve Lin, 2007:1063). ÜSR'nin üç boyutu vardır. Bu boyutlar; ekonomik, sosyal ve çevresel olarak ifade edilmektedir (Global Reporting Initiative, 2006). İşletme performansının kurum içi veya dışıyla karşılaştırılması, işletmenin sürdürülebilirlik ile ilgili almış olduğu kararları uygulama düzeyi, faaliyette bulunulan alanda itibar ve marka bağlılığını artırma ve söz konusu yasal zorunlulukları ve borsaya kotasyon şartlarını yerine getirme adına söz konusu raporlar yayınlanmaktadır. İşletmeler, yayınladıkları raporlar kapsamında ilgililere faaliyet dönemlerine ait ekonomik, çevresel ve sosyal açıdan bilgiler sağlamaktadır.

Uluslararası piyasalarda yer alan işletmelere ait raporların karşılaştırmalı analizlerinin standart bir şekilde yapılabilmesi amacıyla küresel boyutta standartlar oluşturulmuştur. Küresel Raporlama İnisyatifi (GRI) olarak ifade edilen uluslararası bağımsız kuruluş, raporlama alanında standartların oluşumuna öncülük etmiş en önemli kaynaklardan biridir. Bununla birlikte Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNG), Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) ve OECD Çok Uluslu Şirketler Rehberi uluslararası sürdürülebilirlik raporlama standartlarının oluşumuna katkı sağlayan unsurlar olarak ortaya çıkmaktadırlar. Ulusal anlamda Borsa İstanbul ve Ethical Investment Research Services Limited (EIRIS) arasında atılan ortak adımla birlikte borsaya kote işletmelerin çevresel, sosyal ve ekonomik performansını temel alan BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nin hesaplanması amaçlanmıştır.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Sürdürülebilir sosyal sorumluluk kavramı ile ilgili yerli ve yabancı literatürde yer alan çalışmalardan bazıları kronolojik sıralamaya göre aşağıda verilmiştir.

Akdoğan, Gülhan ve Aktaş (2017), Türk bankacılık sektöründe kurumsal sosyal sorumluluk raporu ile kurumsal yönetim düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmış oldukları çalışmalarında; Türk bankacılık sektöründe kurumsal sosyal sorumluluk raporu kapsamının geniş olduğu, özellikle son dönemlerde çevre ile ilgili açıklamaların arttığı ve kurumsal yönetim uygulamaları ile kurumsal sosyal sorumluluk raporu düzeyi arasında anlamlı ilişkilerin varlığına ulaşmışlardır.

Goel ve Misra (2017), Hindistan Bombay Borsası'nda (BSE) yer alan 120 şirketin 8 endüstride sürdürülebilirlik raporlama uygulamalarını inceledikleri çalışmalarında, araştırılan sekiz sektörün dördünde kapsamlı sürdürülebilirlik raporlarının var olduğu ve yapılan incelemeler ışığında finansal performans ile sürdürülebilirlik skoru arasındaki ilişkinin tutarlı olmadığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Mahmud, Biswas ve Islam (2017), GRI raporlama çerçevesine göre Bangladeş bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik raporlama uygulamalarını ele aldıkları çalışmalarında, iyi yönetim uygulamaları ve mevcut durumdan daha iyi şeffaflık sağlamak için tüm düzenleyiciler ve sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilir raporlama kültürü geliştirmeye başlaması gerektiği ve geliştirilecek bu kültürün de yönetim çakışmalarını iyileştirerek Bangladeş'in bankacılık sektörünün etkinliğini ve verimliliğini arttıracığı sonucuna ulaşmışlardır.

Şendurur ve Karacaer (2017), BIST 100 endeksinde işlem gören işletmelerin faaliyet ve sürdürülebilirlik raporlarından elde etmiş oldukları üçlü sorumluluk raporlaması puanları ile ilişkisi olması beklenen 10 tane bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, üçlü sorumluluk raporlaması puanları ile ülke menşei ve denetçi tipi arasında anlamlı bir fark olduğu; sektör, işletme tipi ve sahiplik yapısı ile anlamlı bir fark olmadığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Aracı ve Yüksel (2016), BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan işletmelerin yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarının GRI Raporlama İlkeleri'ne uyum seviyesini inceledikleri çalışmalarında, seçilen 15 işletmeden 8 tanesinin GRI Raporlama ilkelerine uygun olarak sürdürülebilirlik raporlarını hazırladığı, 2 işletmenin sürdürülebilirlik raporunun GRI Raporlama ilkelerine uygun olarak hazırlanmadığı, 4 işletmenin sürdürülebilirlik konularındaki ilke, uygulama ve çalışmalarını internet sitesinde bilgi kullanıcılarına açıkladığı ve son olarak 1 işletmenin faaliyet raporunun bir bölümünde sürdürülebilirlik bilgilerine yer verdiği sonuçlarını ortaya koymuşlardır.

Parlakkaya, Akmeşe ve Akmeşe (2016), bankacılık sektöründe yapılan kurumsal sosyal sorumluluk raporlarını inceleyerek küresel standartlara uyum düzeyini araştırdıkları çalışmalarında, Türkiye'de faaliyet gösteren 51 bankadan yalnızca 10 tanesinin bu raporlamayı küresel standartlar çerçevesinde yaptığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Taşkırmaz ve Bal (2015), kurumsal yönetim ile kurumsal sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi incelemiş oldukları çalışmalarında, iyi kurumsal yönetim sistemleri ile çevresel, sosyal ve ekonomik performansı içeren iyi kurumsal sürdürülebilirlik arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Luke ve Olugbenga (2013), ÜSR kapsamında Nijerya bankacılık sektörünü inceledikleri çalışmalarında, Nijerya'daki bankacılık sektöründe sürdürülebilirliğin artırılması ve finansal kârlılığın arzu edilen düzeye getirilebilmesi için çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğe dikkat edilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır.

Suttipun (2012), Tayland Borsası'nda listelenen şirketler tarafından yıllık raporlarda ÜSR raporlamasının kapsamını araştırmış ve çeşitli faktörlerle işletmelerin ÜSR puanları arasında bir ilişki olup olmadığını test etmiştir. Yapılan analizler sonucunda, belirli kriterlere göre düzenlenmiş yüksek ve düşük profilli şirketlerin ÜSR raporlama puanları arasında istatistiksel olarak önemli farklar olduğu sonucunu elde etmiştir.

Jackson, Boswell ve Davis (2011), finansal raporlama felsefesinden sürdürülebilirlik felsefesine geçmenin başlıca avantaj ve dezavantajlarını özetlemeye çalıştıkları araştırmalarında, ÜSR'nin finansal raporlamayı, işletmenin toplum üzerindeki etkileri hakkında daha geniş bir farkındalık yaratacak şekilde bağladığı ve sürdürülebilir bir şirket olma

SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL SORUMLULUKTA ÜÇ BOYUTLU RAPORLAMA: TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU YAYINLAYAN BANKALAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

yolundaki adımları atmanın avantajlarını doğrulamak için bilgilerin sürekli ve doğru bir şekilde kaydedilmesi gerektiği sonucunu ortaya koymuşlardır.

Çiftçioğlu ve Poroy (2010), IMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerin bölümlere göre raporlama yapma durumları ile söz konusu şirketlerin IMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alıp almadıklarını inceleyerek sosyal sorumluluk ve bölümlere göre raporlama ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında, hem IMKB 100 endeksinde hem de IMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan 12 firmadan 10 tanesinin bölümlere göre raporlama yaptığı sonucuna ulaşmışlardır.

Kaya (2010), özellikle büyük bankaların enerji ve kâğıt tasarruflarının farkına vardıkları ve içsel süreçlerinde sürdürülebilirliği dikkate aldıkları, Türkiye'de bankacılık sektörünün "Önleyici Bankacılık" aşamasında olduğu ve son olarak bazı bankaların kredi kullandırma süreçlerinde sürdürülebilirliğe ilişkin kriterler kullandıkları ve sürdürülebilir finansal ürünler sunmaya başladıkları sonuçlarını yapılan incelemeler sonucunda ortaya koymuştur.

Gill, Dickinson ve Scharl (2008), Kuzey Amerika, Asya ve Avrupa işletmelerinin ÜSR ile ilgili mevcut durumlarını inceledikleri çalışmalarında; Kuzey Amerika işletmelerinin çevresel ve ekonomik açıdan en fazla ÜSR bilgilerini sunduğu, Avrupa işletmelerinin sosyal göstergeler boyutunda diğer işletmelere nazaran daha kapsamlı bilgiler sunduğu ve son olarak Asya'daki işletmelerin üçlü sorumluluk raporunda diğer işletmelere kıyasla daha iyimser ön yargıda buldukları sonuçlarına ulaşmışlardır.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporu yayınlayan bankaların 2015 yılı için yayınladıkları sürdürülebilirlik raporlarının, ÜSR' nin üç boyutunu kapsayacak şekilde hem niteliksel hem de niceliksel açıdan incelenmesini sağlamaktır. Söz konusu amaç doğrultusunda araştırmanın ilk aşamasında, bankaların 2015 yılı için yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları incelenerek her banka için Tablo 1' de gösterilen puanlama kriterleri esas alınarak belirlenen puanlamalara göre bankalar arasında ÜSR genel puan sıralaması gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise, ÜSR'nin üç boyutu kapsamında (Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Boyutlar) sürdürülebilirlik raporlarının yoğunlaşma alanları söz konusu raporlar incelenerek tespit edilmeye çalışılmış olup, elde edilen puanlamalara göre ÜSR alt grupları düzeyinde bankalar arası sıralamalar gösterilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntem ve Örneklemi

Çalışmada, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporu yayınlayan bankalar arasından tesadüfi olmayan örnekleme metotlarından biri olan keyfi örnekleme metoduyla örnekleme yapılarak seçilen dokuz işletmenin 2015 yılı için yayınladıkları sürdürülebilirlik raporları incelenmiştir. Çalışmanın analiz kısmında Türkiye'deki bankaların sürdürülebilirlik raporlarını değerlendirebilmek ve kıyaslama yapabilmek için "Birleşmiş Milletler Çevre Programı Sürdürülebilirlik Kriterleri" (UNEP/SustainAbility, 1996) raporunda yer alan puanlama sistemi esas alınmıştır. Kullanılan hesaplama yönteminin çalışmayı hem nitelik hem de nicelik yönünden zenginleştireceği düşünülmektedir. Tablo 1'de çalışmada kullanılan ÜSR puanlama sisteminin ayrıntıları açıklanmıştır.

Tablo 1. ÜSR Puanlama Sistemi

0 Puan	1 Puan	2 Puan	3 Puan	4 Puan
Hiç açıklama yapılmaması	Minimum açıklama yapılması ve az detay olması	İşletmenin eksiklerini ve taahhütlerini de kapsayan, dürüst, detaylı açıklama yapılması	İşletmenin sürdürülebilirliği için ana faaliyet konusu hakkındaki gelişmeleri kapsayan süreçleri ve işletmenin sorumluluklarını da kapsayan açıklama yapılması	İşletmenin ÜSR kapsamında sürdürülebilirliği için ana faaliyet konusu hakkındaki gelişmeleri kapsayan süreçleri ve işletmenin sorumluluklarını da kapsayan açıklama yapılması ve rekabet için en iyisi ile karşılaştırma yapılması

Kaynak: UNEP/SustainAbility(1996), Suttipun(2012).

ÜSR puanlama yönteminde, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Sürdürülebilirlik Kriterleri esas alınarak işletmelerin sürdürülebilirlik raporları incelenmesi sürecinde her bir kriter ile ilgili yapılmış açıklama düzeyine göre 0 ile 4 arasında puanlama yapılmaktadır.

0 puan, işletmenin sürdürülebilirlik raporunda söz konusu kriter ile ilgili hiç açıklama yapmamış olmasını gösterirken, 4 puan ise işletmenin söz konusu kriterle ilgili sürdürülebilirliği de göz önünde bulunduran geniş ve ayrıntılı açıklamalar yapmış olduğunu göstermektedir. Ancak çalışmada kullanılan puanlama kriterlerinden bazıları, Tablo 1’de yer alan 0-4 arası puanlama sisteminin kullanımına uygun değildir (Suttipun, 2012:79). Örneğin, ÜSR’nin her üç boyutunda da yer alan irtibat kurulacak kişi kriterinde 0 ve 1 şeklinde puanlama yapılmıştır. İşletme sürdürülebilirlik raporunda irtibat kurulacak kişi ile ilgili bilgi vermişse 1 puan alırken, belirtilen kriterle ilgili açıklama yapmamış ise 0 puan almaktadır (Şendurur ve Karacaer, 2017: 909).

Tablo 2. ÜSR Puanlama Kriterleri

EKONOMİK BOYUT	SOSYAL BOYUT	ÇEVRESEL BOYUT
Büyüklik ve karlılık	Kurumsal sorumluluk beyanı	Çevreyi koruma sorumluluk beyanı
İrtibat kurulacak kişi	Hayırseverlik faaliyetlerine kurumsal katılım	Çevresel kaygıları iş kararlarına dahil etme
Ürün ve hizmet analizi	Çalışan eğitimi	Yenilenebilir enerji tüketimini destekleme
Kar payı dağıtımı	Rüşvetle mücadele politikaları	Yeniden kullanılan veya dönüştürülen maddeler hakkında bilgi
Vergiler	Sosyal performans ile ilgili ödüller	Su kullanım bilgisi
Çalışanlara sosyal yardım	İrtibat kurulacak kişi	İrtibat kurulacak kişi
Maaş bordrosu bilgisi	Çalışan sosyal hakları	Atık yönetimi
Başlıca yatırımların büyüklüğü	Hiç çalışan olmaması	Çevresel ödüller
Sosyal sermayenin yapısı	Müşteri gizliliği politikaları	Çevre denetimi
Ar-Ge yatırımları	İnsan hakları politikaları	Baş ürün ve hizmetin çevresel etkisi

Kaynak: Suttipun (2012).

Tablo 2’ de gösterilen ÜSR Puanlama Kriterleri, ÜSR’nin üç boyutunu kapsayacak şekilde ekonomik, sosyal ve çevresel puanları hesaplamak için her bir kategoride 10’ar kriter olmak üzere toplam 30 kriter bulunmaktadır. Bu 30 kriterin puanlanması sonucunda elde edilecek toplam puan işletmenin toplam ÜSR puanını vermektedir.

**SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL SORUMLULUKTA ÜÇ BOYUTLU RAPORLAMA:
TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU YAYINLAYAN BANKALAR ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA**

3.3. Araştırmanın Bulgu ve Yorumları

Bu bölümün amacı, çalışmanın ana sonuçlarını sunmaktır. Tablo 3'te Türkiye'de sürdürülebilirlik raporu yayınlayan bankaların ekonomik, sosyal ve çevresel bilgilerinin toplamından oluşan toplam ÜSR puan durumları yer almaktadır.

Tablo 3. ÜSR Puan Sıralaması

Sıra Numarası	İşletme Adı	Toplam ÜSR Puanı	Yüzdelerik Değer (%)
1	Akbank	88	73,33
2	Garanti Bankası	87	72,5
3	Vakıfbank	76	63,33
4	Şekerbank	66	55
5	İş Bankası	65	54,16
6	Ziraat Bankası	63	52,5
7	Yapı Kredi	58	48,33
8	Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB)	57	47,5
9	Halkbank	55	61,35
Toplam Ortalama ÜSR Puanı		68,33	58,6

İşletmelerin toplam ÜSR puanlarının yer aldığı tablo incelendiğinde; Akbank, Garanti Bankası ve Vakıfbank'ın almış oldukları ÜSR puanlarının, toplam ortalama ÜSR puanının üstünde olduğu görülmektedir. Ancak; Şekerbank, İş Bankası, Ziraat Bankası, Yapı Kredi, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) ve Halkbank'ın almış oldukları ÜSR puanlarının, toplam ortalama ÜSR puanının altında olduğu görülmektedir. Genel sıralamada Akbank raporlamaya en özen gösteren banka olarak öne çıkmaktadır. Tablo 4'te ÜSR'nin bir boyutu olan ekonomik boyut puan sıralaması yer almaktadır.

Tablo 4. ÜSR-Ekonomik Boyut Puan Sıralaması

Sıra Numarası	İşletme Adı	Ekonomik Puanı	Boyut	Yüzdelerik Değer (%)
1	Akbank	27		67,5
2	Garanti Bankası	23		57,5
3	Vakıfbank	22		55
4	Ziraat Bankası	21		52,5
	Halkbank	21		52,5
5	Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB)	20		50
6	İş Bankası	18		42,85
7	Şekerbank	17		42,5
8	Yapı Kredi	15		37,5
Toplam Ortalama ÜSR Puanı		20,44		50,87

Ekonomik boyut kapsamında işletmelerin raporları incelendiğinde genel ÜSR puan sıralamasında ilk üç sırada yer alan bankaların, bu boyut puanlaması içerisinde de aynı konumda oldukları dikkat çekmektedir. Ziraat Bankası ve Halkbank'ın almış oldukları puanların birbirine eşit olması sebebiyle dördüncü sırayı ortak şekilde paylaştıkları görülmektedir. Tablo 5'te ÜSR'nin bir diğer boyutu olan sosyal boyut puan sıralaması yer almaktadır.

Tablo 5. ÜSR-Sosyal Boyut Puan Sıralaması

Sıra Numarası	İşletme Adı	Sosyal Boyut Puanı	Yüzdelik Değer (%)
1	Akbank	32	80
2	Garanti Bankası	28	70
	Vakıfbank	28	70
	Şekerbank	28	70
	Yapı Kredi	28	70
3	İş Bankası	25	62,5
4	Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası(TSKB)	21	52,5
5	Halkbank	17	42,5
6	Ziraat Bankası	16	40
Toplam Ortalama ÜSR Puanı		24,77	61,92

Sosyal boyut puan sıralamasında birinci sırada yer alan banka Akbank iken, ikinci sırayı paylaşan banka sayısı artış göstererek dört bankadan oluşmaktadır. Toplam ÜSR puan sıralamasında üç, ÜSR-Ekonomik Boyut puan sıralamasında beş, Tablo 6’ da gösterilecek olan ÜSR- Çevresel Boyut puan sıralamasında dört ve son olarak ÜSR-Sosyal Boyut puan sıralamasında altı banka ortalama ÜSR puanının üzerinde kalmıştır. Bu durum, ortalama ÜSR puanının üzerinde en fazla kalan banka sayısının, ÜSR’nin sosyal boyutunun yer aldığı kısımda olduğunu göstermektedir. Ayrıca bahsi geçen durum kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin bankalar için artan önemini de ortaya koymaktadır.

Tablo 6. ÜSR-Çevresel Boyut Puan Sıralaması

Sıra Numarası	İşletme Adı	Çevresel Boyut Puanı	Yüzdelik Değer (%)
1	Garanti Bankası	36	90
2	Akbank	29	72,5
3	Vakıfbank	26	65
	Ziraat Bankası	26	65
4	İş Bankası	23	57,5
5	Şekerbank	21	52,5
6	Halkbank	17	42,5
7	Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası(TSKB)	16	40
8	Yapı Kredi	15	37,5
Toplam Ortalama ÜSR Puanı		23,22	58,05

ÜSR-Çevresel Boyut puan sıralamasında, ilk sırada Türkiye’de entegre rapor yayımlayan ilk özel banka olan, Garanti Bankası yer almaktadır. Söz konusu boyut, Türk bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik raporu yayımlayan bankaların ikinci sırada önem verdikleri kısım olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, Türk bankacılık sektöründe yer alan dokuz işletmenin çevresel duyarlılığa sahip olduklarını göstermektedir.

4. SONUÇ

Türk bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik raporu adıyla rapor yayımlayan bankaların Üçlü Sorumluluk Raporu kapsamında incelendiği çalışmada, baz alınan yıl kapsamında yayınlanmış olan raporların ÜSR’nin üç boyutunu içerecek şekilde incelenmesi sağlanmıştır.

Raporların, bahsi geçen kriterler gözetilerek incelenmeleri sonucunda bankaların gerek genel ÜSR puan durumları ile ilgili gerekse ÜSR’nin boyutlarını oluşturan ekonomik, sosyal ve çevresel puan durumları ile ilgili mevcut durumları orta koyulmuştur. Yabancı sermayeli Garanti Bankası ve Akbank’ın tüm boyutlarda ilk iki sırada olması yabancı sermayenin üçlü raporlamadaki önemini göstermektedir. Bunun yanında yine yabancı sermayeli Yapı Kredi’nin performansının düşük olması araştırılmaya değer bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca

SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL SORUMLULUKTA ÜÇ BOYUTLU RAPORLAMA: TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU YAYINLAYAN BANKALAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Vakıfbank dışında kamu bankalarının ÜSR performansının ortalama seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türk bankacılık sektörü içerisinde entegre rapor yayınlayan nadir bankalardan biri olan Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB), ÜSR' nin tüm boyutlarında ortalama değerin altında kalmış olup, söz konusu durum TSKB açısından incelenmeye değer bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Gerçekleştirilen çalışmada her ne kadar rakamlarla ifade edilebilecek pratik sonuçlar elde edilmişse de, uygulama kısmının oluşturulmasında bazı kısıtlamalar bulunmaktadır. Raporların analizinde kullanılan içerik analiz yönteminin, uygulayıcı kaynaklı oluşabilecek hatalara açık bir yöntem olması söz konusu kısıtlamalardan ilki olarak ortaya çıkmaktadır. Bir diğer kısıtlama ise bankaların ÜSR düzeylerini belirleyebilmek adına sadece yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarının çalışmada esas alınmış olmasıdır.

Çalışma, bankaların kurumsal sosyal sorumluluk adına yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik ve faaliyet raporlarını kapsayacak şekilde genişletilebilir. Söz konusu raporların ele alınmasıyla birlikte bankaların ÜSR düzeyi belirlenerek, çeşitli ülkeler düzeyinde kamu ve özel bankalar ayrımı gözetilerek yapılacak analizlerle bankaların mevcut durumları karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan N, Gülhan O. & Aktaş M. ;The Relationship Between Corporate Social Responsibility Reporting and Corporate Governance: Evidence from Turkish Banking Sector. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 2017; (13):181-195.
- Aracı, H. & Yüksel, F. (2016) “Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğin Sağlanmasında Sürdürülebilirlik Raporları: BIST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi*”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2016; 18 (Özel Sayı-1); 103-131.
- Çiftçiöğlü, A. & Poroy, N. (2010) “Sosyal Sorumluluk ve Bölümlere Göre Raporlama İlişkisini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma”, *Business and Economics Journal*, 1(1), ss. 83-99.
- Gill, D.L. & Dickinson, S.J. (2008) “Communicating sustainability A web content analysis of North American, Asian and European firms”, *Journal of Communication Management*, Vol. 12, No. 3, pp. 243-262.
- Global Reporting Initiative, (2006), <http://www.globalreporting.org>.
- Goel, P. & Misra, R. (2017) “Sustainability Reporting in India: Exploring Sectoral Differences and Linkages with Financial Performance”, *The Journal of Business Perspective*, Volume: 21, Issue: 2, p.p. 214-224.
- Jackson, A., Boswell, K. & Davis, D. (2011) “Sustainability and Triple Bottom Line Reporting – What is it all about?”, *International Journal of Business, Humanities and Technology*, 1 (3), 55-59.
- Kaya, E.Ö. (2010) “Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde Bankaların Rolü ve Türkiye’de Sürdürülebilir Bankacılık Uygulamaları”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, s.2, c.3, ss.75-94.
- Luke, O.O. & Olugbenga, A.A. (2013) “Triple Bottom Line Reporting: An Assessment of Sustainability in Banking Industry in Nigeria”, *Asian Journal of Finance & Accounting*, Vol. 5, No. 2, 127-138.

- Mahmud, S., Biswas, T. & Islam, N. (2017) “Sustainability Reporting Practices and Implications of Banking Sector of Bangladesh according to Global Reporting Initiative (GRI) Reporting Framework:An Emprical Evaluation”, *International Journal of Business and Management Invention*, Volume 6, Issue 3, pp. 01-14.
- Parlakkaya, R., Akmeşe, H. & Akmeşe, K. (2016) “Türk Bankacılık Sektöründe Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlaması Farkındalık Düzeyi”, *World of Accounting Science*, Special issue, Vol. 18, p881-896.
- Suttipun, M. (2012) “Triple Bottom Line Reporting in Annual Reports: A Case Study of Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand (SET)”, *Asian Journal of Finance & Accounting* 4(1): 69-92.
- Şendurur, U. & Karacaer, S. (2017) “Üçlü Sorumluluk Raporlaması: BIST 100 Endeksi Üzerinde Bir Araştırma”, *Ulakbilge*, Cilt 5, Sayı 12, ss.897-930.
- Taşkırmaz, M. & Bal, C.G. (2015) “Relationship between corporate governance and corporate sustainability: a sample of borsa Istanbul, Turkey”, *International Journal of Innovative Research in Education*, Volume 02, Issue 2, (2015) 74-81.
- UNEP/Sustainability (1996) *Engaging Stakeholders. The Benchmark Survey:The Second International Progress Report in Company Environmental Reporting*. Londra,1996.
- Wang, L., & Lin, L. (2007) “A Methodology Framework for the Triple Bottome Line Accounting and Management of Industry Enterprises”, *International Journal of Production Research*, 45(5), 1063-1088.